

Należyta staranność ochroni podatnika przed kwestionowaniem prawa do odliczenia VAT

W ostatnich latach jesteśmy świadkami coraz bardziej zaciętej walki Ministerstwa Finansów i Rozwoju z tzw. karuzelami podatkowymi służącymi wyłudzeniom podatku VAT. Niestety, ofiarami tej wojny często padają również uczciwi podatnicy, którym odmawia się prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT z tego względu, że kontrahent (dostawca, wystawca faktury) jest podejrzewany o uczestnictwo w procederze oszustw podatkowych, poprzez wystawianie tzw. „pustych faktur”. Na szczęście, podatnik ma możliwość skutecznej obrony przed kwestionowaniem jego prawa do odliczenia VAT, o ile przy doborze kontrahentów i realizacji transakcji działał w dobrej wierze i dochował należytej staranności kupieckiej.

“PUSTE FAKTURY”

Organy skarbowe odmawiają podatnikom prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT z faktur wystawianych przez podmioty, którym zarzuca się uczestnictwo w tzw. karuzeli podatkowej. Organy nie kwestionują tutaj rzeczywistej realizacji samej transakcji (dostawa towaru lub usługa faktycznie miała miejsce). Zwykle problem polega na tym, iż wystawcą danej faktury jest inny podmiot niż faktyczny sprzedawca, czyli firmant (tzw. słup), ukrywający pozostałe podmioty uczestniczące w karuzeli podatkowej. Całkowita wartość należnego podatku VAT z faktur wystawionych w tej karuzeli dostaw nie zostaje wpłacona do budżetu, faktyczny sprzedawca i firmant często po prostu znikają, w związku z czym, zakwestionowanie prawa do odliczenia VAT po stronie nabywcy jest jedyną możliwością wyrównania uszczuplonej należności budżetowej. Możliwością, z której organy skarbowe korzystają coraz częściej.

Za „pustą fakturę” organy skarbowe uznają również fakturę, której towarzyszyła realna transakcja, ale z udziałem innego podmiotu niż wystawca tej faktury, którym najczęściej jest firmant, ukrywający przed nabywcą faktycznego sprzedawcę.

Organy skarbowe odmawiają podatnikom prawa do odliczenia VAT z takich „pustych faktur”, uznając że podatnik wiedział lub powinien był wiedzieć, że poprzez nabycie towaru lub usługi uczestniczy w transakcji (lub łańcuchu transakcji) związanej z przestępstwem w zakresie podatku VAT.

Skuteczne zakwestionowanie przez organy skarbowe prawa podatnika do odliczenia naliczonego podatku VAT, oprócz konieczności zwrotu odliczonej wcześniej kwoty wraz z odsetkami, może skutkować nałożeniem na podatnika dodatkowych, dotkliwych kar w postaci sankcji VAT (nawet w wysokości 100% odliczonego podatku VAT) oraz sankcji karno-skarbowych.

NALEŻYTA STARANNOŚĆ

Na szczęście sądy administracyjne coraz częściej stają w obronie uczciwych podatników, podkreślając że odmowa prawa do odliczenia podatku VAT w przypadku, gdy transakcja została faktycznie zrealizowana, jest możliwa wyłącznie pod warunkiem udowodnienia przez organy skarbowe, że podatnik wiedział lub powinien był wiedzieć, że dokonując nabycia danego towaru czy usługi, uczestniczy w oszustwie podatkowym. Wymaga to zbadania, czy podatnik przy realizacji danej transakcji działał w dobrej wierze i dochował należytej staranności kupieckiej.

Każda sprawa powinna być oceniana indywidualnie z uwzględnieniem charakteru samej transakcji i towarzyszących jej okoliczności. Problem polega jednak na sprecyzowaniu, jakie

czynności podjęte przez podatnika przy realizacji danej transakcji poświadczą o dochowaniu przez niego należytej staranności i pozwolą na skuteczną obronę przed kwestionowaniem prawa do odliczenia VAT z danych faktur, w przypadku ewentualnej kontroli.

Ministerstwo Finansów i Rozwoju podjęło ostatnio prace nad stworzeniem listy takich czynności, od początku przyznając jednak, że ustalenie jednego wzoru jest trudne ze względu na różne okoliczności transakcji. Zapowiadana lista, jak na razie przerodziła się w lakoniczny wpis, który 27 czerwca pojawił się na krótko na stronie internetowej Ministerstwa (wpis po kilku godzinach zniknął). Z praktycznego punktu widzenia, wpis ten wskazywał głównie oczywiste i powszechnie znane sposoby potwierdzenia czy kontrahent jest podmiotem gospodarczym oraz podatnikiem VAT. W dalszej części, wpis potwierdzał konieczność szerszej zakrojonej weryfikacji kontrahenta, bez podawania jednak konkretnych czynności czy istotnych przykładów.

Dochowanie należytej staranności kupieckiej przy doborze kontrahentów oraz przy realizacji transakcji pozwoli na skuteczną obronę przed kwestionowaniem prawa do odliczenia podatku VAT, nawet z tzw. „pustych faktur” wystawionych przez firmanta, uczestnika karuzeli podatkowej.

OPRACOWANIE WEWNĘTRZNEJ PROCEDURY

W tym kontekście, kluczowe będzie wypracowanie w przedsiębiorstwie indywidualnych, wewnętrznych procedur weryfikacji kontrahentów (dostawców i usługodawców) oraz nadzoru nad przebiegiem transakcji, które spełnią przesłanki dochowania należytej staranności kupieckiej. Poszczególne czynności podejmowane przez podatnika w celu dochowania należytej staranności kupieckiej będą różniły się w zależności od branży, w której podatnik działa, specyfiki danej transakcji oraz szeregu indywidualnych okoliczności jej towarzyszących. Takie „detale” mogą odegrać kluczową rolę w ewentualnym sporze z organem skarbowym w zakresie prawa do odliczenia podatku VAT. Niemniej jednak, na podstawie analizy stanowisk organów skarbowych oraz orzecznictwa sądów administracyjnych można wyodrębnić pewien ogólny zespół przesłanek wskazujących na dochowanie należytej staranności przez podatnika.

Przykładowe czynności poświadczające dobrą wiarę podatnika oraz dochowanie przez niego należytej staranności:

- „wylegitymowanie” kontrahenta (odpis z KRS, potwierdzenie z CEIDG),
- weryfikacja czy kontrahent jest zarejestrowany na potrzeby podatku VAT
- pisemna forma umów, porozumień,
- skrupulatne dokumentowanie przebiegu transakcji,
- płatności za pośrednictwem rachunku bankowego.

CO, W PRZYPADKU GDY KONTROLA JUŻ SIĘ TOCZY?

W takiej sytuacji warto rozważyć skorzystanie z usług profesjonalnego pełnomocnika, który nie tylko będzie służył firmie wsparciem merytorycznym w kontaktach z organem skarbowym ale również będzie stanowił swego rodzaju „bufor” między kontrolującymi urzędnikami a reprezentantami i pracownikami firmy, pozwalając tym samym na odpowiednie wydłużenie czasu opracowania odpowiedzi na wezwania i zapytania ze strony organu.

Podatnicy często przegrywają spory z organami skarbowymi w zakresie prawa do odliczenia podatku VAT właśnie z uwagi na niespójności oraz błędy w wyjaśnieniach udzielanych w różnej formie organom podatkowym w trakcie przeprowadzanej w firmie kontroli. Błędy te udaje się często wyjaśnić ale ma to miejsce zazwyczaj dopiero w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, co wiąże się z koniecznością zwrócenia odliczonego wcześniej podatku VAT i wieloletnią batalią o prawo do jego ponownego odliczenia. Dla wielu firm oznacza to znaczne pogorszenie płynności finansowej a nawet bankructwo. Skorzystanie z pomocy profesjonalnego pełnomocnika już w trakcie kontroli może pozwolić na eliminację tych błędów oraz uniknięcie ich poważnych konsekwencji.

GRA NA CZAS - ZWROTY VAT

Problemy z odliczaniem podatku VAT nie zawsze wynikają wprost z zakwestionowania prawa podatnika do odliczenia – np. z uwagi na jego rzekomy świadomy bądź nieświadomy (wynikający z braku dochowania należytej staranności) udział w karuzeli podatkowej.

Równie uciążliwy dla podatników jest stosowany przez organy skarbowe proceder przedłużania w nieskończoność terminu zwrotu VAT. Warto tutaj podkreślić, iż nierzadko dochodzi do sytuacji, w których ze względu na różne uchybienia proceduralne, organy skarbowe nie dochowują wymaganej prawem formy oraz terminu skutecznego przedłużenia zwrotu VAT. Niestety, podatnicy najczęściej w ogóle nie są tego świadomi, pozbawiając się tym samym możliwości skutecznego zaskarżenia działań organu i szybszego odzyskania zwrotu VAT. Zatem również w przypadku przedłużającego się okresu oczekiwania na zwrot podatku VAT warto skorzystać z wiedzy oraz doświadczenia profesjonalnego pełnomocnika.

Brak zachowania przez organ skarbowy wymaganej prawem formy lub zbyt późne doręczenie podatnikowi postanowienia o przedłużeniu terminu zwrotu VAT może powodować brak skuteczności tego przedłużenia, a tym samym konieczność zwrotu VAT na rzecz podatnika w terminie przewidzianym w ustawie o VAT (zasadniczo 60 dni). W takiej sytuacji, każde opóźnienie w otrzymaniu tego zwrotu VAT daje prawo podatnikowi do żądania od organów odsetek za zwłokę w pełnej wysokości (a nie w wysokości jak dla opłaty prolongacyjnej).

NALEŻYTA STARANNOŚĆ A PRAWO DO 0% STAWKI VAT W WDT

Dochowanie należytej staranności odgrywa kluczową rolę również w sporach z organami podatkowymi w zakresie prawa do zastosowania 0% stawki VAT w transakcjach wewnątrzwspólnotowych dostaw towarów (WDT). Tutaj przesłanki dochowania należytej staranności są jeszcze bardziej rygorystyczne, gdyż odpowiednia weryfikacja statusu kontrahenta oraz nadzór na prawidłowym przebiegu transportu towarów poza granice Polski do ich odbiorcy w innym państwie Unii Europejskiej są warunkiem skorzystania preferencyjnej stawki VAT.

Dla możliwości zastosowania 0% stawki VAT szczególnie istotne jest dokładne sprawdzenie kontrahenta mając na względzie to, czy dostawy dokonuje się na rzecz nabywcy, który posiada właściwy i ważny numer identyfikacyjny dla transakcji wewnątrzwspólnotowych. Kluczowa jest również należyta staranność przy nadzorze nad przebiegiem transportu towarów (czy towar faktycznie został wywieziony z Polski do kraju nabywcy) oraz przy jego właściwym dokumentowaniu.

NASZE WSPARCIE

- Kompleksowa analiza transakcji realizowanych przez Państwa firmę pod kątem ryzyka zakwestionowania prawa do odliczenia podatku VAT z faktur zakupowych lub zastosowania 0% stawki VAT w transakcjach wewnątrzwspólnotowych.
- Opracowanie i wdrożenie wewnętrznych procedur poświadczających dochowanie należytej staranności w realizowanych transakcjach, w celu minimalizacji powyższych ryzyk.
- Reprezentowanie firmy w trakcie kontroli, czynności sprawdzających, w tym w sprawach związanych z przedłużeniem terminu zwrotu VAT.
- Reprezentowanie firmy w sporach z organami podatkowymi przed sądami administracyjnymi wszystkich instancji.

KONTAKT

Krzysztof Kaczmarek

Partner zarządzający

+48 604 966 220

krzysztof.kaczmarek@

tpa-group.pl

Małgorzata Dankowska

Partner

+48 663 877 788

malgorzata.dankowska@

tpa-group.pl

Joanna Henzel

Doświadczony konsultant

+48 663 664 270

joanna.henzel@

tpa-group.pl

Beata Czarnecka

Supervisor

+48 604 999 400

beata.czarnecka@

tpa-group.pl

TPA to międzynarodowa i dynamicznie rozwijająca się grupa konsultingowa, która świadczy usługi w szerokim spektrum doradztwa biznesowego, przy zachowaniu najwyższych standardów i w przyjazny dla klienta sposób.

TPA w Polsce zapewnia efektywne rozwiązania biznesowe z zakresu strategicznego doradztwa podatkowego, doradztwa transakcyjnego, audytu finansowego, outsourcingu księgowego i administracji płacowej, a także doradztwa personalnego. Posiadamy również wiedzę i szczególne kompetencje pozwalające nam oferować wyspecjalizowane branżowo usługi doradcze, kierowane w szczególności do sektora nieruchomości i budownictwa oraz branży energetycznej.

office@tpa-group.pl

TPA Poland
www.tpa-group.pl

www.tpa-group.com